

ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Кам'яна доба України

Випуск 16

До 90-річчя Ю.Г. Колосова

КИЇВ
Видавець Олег Філюк
2015

УДК 902(477)
ББК 63.4 (Укр)
К 18

К 18 Кам'яна доба України: Збірка наукових статей. — Вип. 16. — Київ: Видавець Олег Філюк, 2015. — 250 с.
ISBN 978-617-7122-62-2

Черговий 16 випуск періодичного видання «Кам'яна доба України» присвячено 90-річчю від дня народження відомого українського археолога, дослідника палеоліту Криму Ю.Г. Колосова. Містить статті та публікації з проблематики палеоліту, мезоліту, неоліту.

Розраховано на археологів, істориків та краєзнавців — усіх, кого цікавить первісна археологія.

УДК 902(477)
ББК 63.4 (Укр)

Затверджено до друку Вченою радою Інституту археології НАН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д.і.н., проф.	Залізник Л.Л. (головний редактор видання)
	Філюк О.В. (відповідальний редактор)
к.і.н., с.н.с.	Кухарчук Ю.В. (відповідальний секретар)
д.і.н., пр.н.с.	Степанчук В.М. (переклад резюме англ. м.)
д.і.н., чл.-кор.	Чабай В.П.
д.і.н., проф.	Гладких М.І.
д.і.н., проф.	Ситник О.С.
д.і.н.	Сапожников І.В.
д.і.н., проф.	Отрощенко В.В.
к.і.н., с.н.с.	Манько В.О.
к.і.н., с.н.с.	Кулаковська Л.В.

Науковий редактор випуску
доктор історичних наук, професор *Залізник Л.Л.*

Літературний редактор
кандидат історичних наук *Кухарчук Ю.В.*

Комп'ютерна верстка *Філюк О.В.*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор історичних наук, професор *Гладилін В.М.*
доктор історичних наук, професор *Скорий С.А.*

Свідоцтво про державну реєстрацію засобів масової інформації КВ №8605 від 01.04.2004 Зареєстровано Вищою атестаційною комісією при Кабінеті Міністрів України як фахове видання в галузі археології.

ISBN 978-617-7122-62-2

© Інститут археології НАН України, 2015
© Видавець Олег Філюк, 2015

ЮРІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ КОЛОСОВ
1924–2002

ЗМІСТ

<i>Кухарчук Ю.В., Степанчук В.М.</i> ДО 90-РІЧЧЯ ЮРІЯ ГЕОРГІЙОВИЧА КОЛОСОВА	6
<i>Kukharchuk Yu.V., Stepanchuk V.M.</i> ON THE 90TH ANNIVERSARY OF YURI GEORGIEVICH KOLOSOV	6
<i>Залізник Л.Л., Шевченко Т.О., Кухарчук Ю.В.</i> СТОЯНКА АНДРІЇВКА 4 І ПРОБЛЕМА ЗУБЧАСТОГО МУСТЬЄ УКРАЇНИ	11
<i>Zaliznyak L.L., Shevchenko T.O., Kuharchuk Yu.V.</i> ANDRIIVKA 4 SITE AND PROBLEM OF DENTICULATE MOUSTERIAN IN UKRAINE.....	11
<i>Кухарчук Ю.В.</i> СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ХРОНОЛОГІЧНІ МЕЖІ ТА ТЕХНІКО-ТИПОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ СЕРЕДНЬОГО ПАЛЕОЛІТУ	44
<i>Kukharchuk Yu.V.</i> MODERN CONCEPTS OF CHRONOLOGICAL BOUNDARIES AND TECHNO-TYPOLOGICAL MEANING OF THE MIDDLE PALAEOLITHIC	44
<i>Чабай В.П., Усик В.І.</i> ГРОТ ШАЙТАН-КОБА: СТРАТИГРАФІЯ ВІДКЛАДІВ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АРТЕФАКТІВ.....	50
<i>Chabai V.P., Usik V.I.</i> SHAITAN-KOBA ROCK-SHELTER: THE STRATIGRAPHY OF DEPOSITS AND GENERAL CHARACTERISTIC OF ARTIFACTS.....	50
<i>Степанчук В.М.</i> СТОЯНКА КОЛОСОВСЬКА (ЗАСКЕЛЬНА VI), ШАРИ III Й IIIA: КАМ'ЯНА ТА КІСТЯНА ІНДУСТРІЇ, ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗНАХІДКИ	71
<i>Stepanchuk V.M.</i> SITE OF KOLOSOV (ZASKELNA VI), LAYERS III AND IIIA: STONE AND BONE INDUSTRIES, PECULIAR FINDS	71
<i>Шевченко Т.О.</i> ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗУБЧАСТОГО МУСТЬЄ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ. 77	
<i>Shevchenko T.O.</i> HISTORY OF RESEARCH OF DENTICULATE MOUSTERIAN IN WESTERN EUROPE	77
<i>Ветров В.С.</i> ПІОНЕРСЬКЕ 1 — МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ КВАРЦИТОВОГО ПАЛЕОЛІТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ	93
<i>Vetrov V.S.</i> PIONERSKE 1: LOCALITY OF QUARTZITE PALAEOLITHIC IN THE EAST OF UKRAINE.....	93
<i>Ветров Д.О.</i> ЗВ'ЯЗКИ ГРАВЕТУ ПІВДЕННОГО БУГУ З ГРАВЕТОМ ПОДНІСТЕР'Я	112
<i>Vetrov D.O.</i> GRAVETTIAN SITES OF THE SOUTHERN BUG BASIN AND THEIR CONNECTIONS WITH THE GRAVETTIAN OF THE DNIESTER AREA	112
<i>Переверзєв С.В., Хоптинєць І.М., Сорокун А.А.</i> СТОЯНКА ВЕЛИКИЙ ДИВЛИН 1 (СКУПЧЕННЯ Е) НА ЖИТОМИЩИНІ	126
<i>Pereverzev S.V., Khoptynets I.M., Sorokun A.A.</i> THE SETTLEMENT OF VELYKY DYVLYN 1 (LOCALITY E) IN ZHYTOMYR REGION.....	126
<i>Бабенко Л.І., Сніжко І.А.</i> КОЛЕКЦІЯ МІЗИНСЬКИХ КРЕМ'ЯНИХ ЗНАРЯДЬ В ЗІБРАННІ ХАРКІВСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ	144
<i>Babenko L.I., Snizhko I.A.</i> THE ASSEMBLAGE OF MIZYN FLINT TOOLS IN COLLECTIONS OF KHARKIV HISTORY MUSEUM.....	144
<i>Цєнуов І.А.</i> ВІДКРИТТЯ ТА ПЕРШІ ПОЛЬОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ АМВРОСІЇВСЬКОГО ВЕРХНЬОПАЛЕОЛІТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ	150

<i>Tseunov I.A.</i> THE DISCOVERY AND FIRST FIELD INVESTIGATIONS OF AMVROSIYIVKA UPPER PALEOLITHIC COMPLEX	150
<i>Гладилін В.М.</i> ВУЛКАНИ В ПАЛЕОЛІТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ	156
<i>Gladilin V.M.</i> VOLCANOES IN THE PALAEOOLITHIC OF TRANSCARPATHIAN UKRAINE	156
<i>Залізник Л.Л., Переверзєв С.В.</i> СВІДЕРСЬКІ СТОЯНКИ В УРОЧИЩІ ПЕРЕВОЛОКИ ПОБЛИЗУ ОЗ. НОБЕЛЬ НА РІВНЕНЩИНІ.....	157
<i>Zaliznyak L.L., Pereverzev S.V.</i> SWIDRY CULTURE SITES IN PEREVOLOKY PLACE NEARBY NOBEL LAKE IN RIVNE REGION	157
<i>Шатіло Л.О.</i> ПОХОДЖЕННЯ НЕОЛІТУ В ФЕССАЛІЇ. (ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ НАРИС). 168	
<i>Shatilo L.A.</i> THE ORIGIN OF NEOLITHIC IN THESSALY. (HISTORIOGRAPHICAL ESSAY)	168
<i>Гаскевич Д.Л.</i> НЕОЛІТИЧНІ ЗНАХІДКИ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ЛАДИЖИН І У ЛІСОСТЕПОВОМУ ПОБУЖЖІ. (За матеріалами досліджень П.І. Хавлюка)	181
<i>Gaskevych D.L.</i> NEOLITHIC LADYZHIN 1 SITE IN THE FOREST-STEPPE PART OF THE SOUTHERN BUKH RIVER BASIN (Materials of snvestigations by P.i. Khavliuk)...	181
<i>Матвійшина Ж.М., Фоменко В.М., Товкайло М.Т., Дорошкевич С.П.</i> ПЕДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БАГАТОШАРОВИХ ПАМ'ЯТОК ГАРД І ЛІДИНА БАЛКА У СТЕПОВОМУ ПОБУЖЖІ.....	190
<i>Matvyishina Zh.M., Fomenko V.M., Tovkaylo M.T., Doroshkevich S.P.</i> PAEDOLOGICAL STUDIES OF MULTILAYERED SITES GARD AND LIDYNA BALKKA IN SOUTHERN BUG STEPPE REGION	190
<i>Шидловський П.С., Слесарєв Є.С.</i> ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КРЕМ'ЯНОГО КОМПЛЕКСУ РАННЬОТРИПІЛЬСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ БЕРНАШІВКА І.....	204
<i>Shidlovsky P.S., Slesarev Ye.S.</i> TECHNOLOGICAL PARTICULARITY OF FLINT COMPLEX FROM THE EARLY TRIPILYA BERNASHIVKA I SETTLEMENT	204
<i>Радомський І.С.</i> КАМ'ЯНИЙ ІНВЕНТАР З ПОСЕЛЕННЯ ОЖЕВЕ-ОСТРІВ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ 2013 р.	225
<i>Radomsky I.S.</i> STONE IMPLEMENTS FROM OZHEVE-ISLAND SETTLEMENT ACCORDING TO THE MATERIALS OF INVESTIGATIONS 2013.....	225
<i>Беленко М.М., Радієвська Т.М.</i> ПАЛЕОЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ТЕРИТОРІЇ ФРАНЦІЇ В АРХЕОЛОГІЧНІЙ ЗБІРЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	238
<i>Belenko M.M., Radievska T.M.</i> PALEOLITHIC MATERIALS FROM THE TERRITORY OF FRANCE IN ARCHEOLOGY COLLECTION OF NATIONAL MUSEUM OF HISTORY OF UKRAINE	238
<i>Гладких М.І., Шидловський П.С.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕСНЯНСЬКОГО ЗАГОНУ ПАЛЕОЛІТИЧНОЇ ЕКСПЕДИЦІЇ 1972 РОКУ	250
<i>Gladkikh M.I., Shidlovsky P.S.</i> DESNA REGION DETACHMENT PALEOLITHIC EXPEDITION 1972 RESEARCH	250

Бабенко Л.І., Сніжко І.А.

КОЛЕКЦІЯ МІЗИНСЬКИХ КРЕМ'ЯНИХ ЗНАРЯДЬ В ЗІБРАННІ ХАРКІВСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО МУЗЕЮ

Стаття присвячена історії появи та перебування колекції крем'яних знарядь Мізинської стоянки у складі фондів Харківського історичного музею. Надано опис артефактів частини колекції, що збереглася.

Мізинська стоянка є настільки широковідомою пам'яткою, що не потребує спеціального представлення. За багаторічну історію досліджень сформувався комплекс археологічних та фауністичних знахідок, які нині перебувають у складі колекцій кількох наукових та музейних установ.

Більшість матеріалів із розкопок 1909, 1912-1914, 1916, 1930 та 1932 років зберігається в фондах Національного музею історії України (м. Київ) – колекція А-1. Частина крем'яних та кістяних виробів із розкопок 1908-1909 та 1912 рр. знаходиться в Музеї антропології та етнографії РАН (м. Санкт-Петербург) – колекції 4268, 4269, 5799. Матеріали розкопок 1954-1957 та 1959-1961 рр. входять до складу колекції фондів Інституту археології НАН України. Частина фауністичних матеріалів перебуває в Інституті зоології НАН України. Невеликі зібрання крем'яних артефактів знаходяться в Чернігівському історичному музеї (колекція А2/2 із розкопок 1908 р.) та Сосницькому краєзнавчому музеї (Шовкопляс 1965, с. 16).

У складі археологічних фондів Харківського історичного музею також є невелика колекція крем'яних артефактів, що походять із Мізинської стоянки. Це зібрання належить до числа довоєнних колекцій музею, і у зв'язку з втратою під час Другої світової війни всієї облікової документації, неможливо в повній мірі простежити історію його надходження.

Із запису в інвентарній книзі, зробленого 13 лютого 1952 р., випливає, що ця колекція походить із розкопок Ф.К. Вовка (Волкова) 1908-1909 рр. і була передана до музею М.Я. Рудинським. Отже, гіпотетично можна обчислити ймовірний період передачі її до фондів музею.

М.Я. Рудинський, як позаштатний співробітник Кабінету (Музею) антропології та етнології ім. Ф.К. Вовка та фактичний керівник підвідділу доісторії, у другій половині 20-х років провів величезну роботу по упорядкуванню та систематизації Мізинської колекції. Результатом цієї роботи повинен був стати «Мізинський збірник», що мав би містити, на думку М. Я. Рудинського, «найбільш повний комплекс палеолітичної епохи на території України». Однак через проблеми з фінансуванням опублікувати Мізинський палеолітичний комплекс вдалося лише частково, в 1931 році, і тільки у форматі альбому виставки (Яненко 2012, с.124, 125).

Babenko L.I., Snizhko I.A.

THE ASSEMBLAGE OF MIZYN FLINT TOOLS IN COLLECTIONS OF KHARKIV HISTORY MUSEUM

У 1930 році Музей Слобідської України (м. Харків) реорганізували в Український державний історичний музей. Профільним напрямком роботи цієї установи стали етнографічні дослідження, що призвело до зміни її структури та розширення напрямків роботи. Було створено відділ історії докласового суспільства, який з березня 1932 року очолив відомий дослідник палеоліту України І.Ф. Левицький. Археологічні фонди УДІМ на початку 1930-х років стали поповнюватися і за рахунок передачі матеріалів із музеїв Києва, Дніпропетровська та інших міст, чому посприяв столичний статус Харкова.

Показово, що саме в ці роки (1930-34) М.Я. Рудинський був співробітником створеного в Харкові Українського інституту історії матеріальної культури, обіймаючи посаду завідувача сектором докласового суспільства. У березні 1934 р. його було заарештовано і відправлено на заслання. Повернувся археолог в Україну лише через 10 років, в 1944 р. (Граб, Супруненко 1992, с.97, 98; Ляшко 2003, с.20; Пудовкіна 2011, с.217).

Таким чином, найбільш вірогідним часом надходження Мізинської колекції слід вважати період 1930 — поч. 1934 рр.

На подальшу долю колекції суттєво вплинули події Другої світової війни, що завдали величезної шкоди зібранням усіх харківських музеїв. Для евакуації колекцій трьох музеїв (Історичного музею ім. Г.С. Сковороди, Центрального музею революції УРСР та краєзнавчого музею) було виділено всього лише 2 вагони. З фондів Історичного музею були відібрані для вивозу тільки вироби з дорогоцінних металів, колекції медалей та монет, деякі етнографічні та археологічні зібрання, прапори, найбільш цінні предмети живопису. У цих умовах палеолітичні колекції навряд чи могли претендувати на евакуацію (що виявилось ще не найгіршим варіантом – 10 жовтня на станції Олексіївка Белгородської області прямим попаданням німецької авіабомби один із вагонів був повністю знищений) і лишилися в Харкові.

З самого початку окупації музейні колекції, що не були евакуйовані, зазнали пограбування — як стихійного, метою якого було отримання «сувенірів» на пам'ять про взяття Харкова (що, за спогадами очевидців, до осені 1941 р. набуло характеру спортивного змагання), так і організованого робочою групою Опе-

ративного штабу Розенберга (Einsatzstab Reichsleiter Rosenberg), який відповідав за пошукові та евакуаційні операції, пов'язані з архівами, бібліотеками й музеями на окупованих територіях.

У листопаді 1941 р. міською управою шляхом об'єднання чотирьох музеїв (історичного, краєзнавчого, антирелігійного і революції) був утворений Музей Слобожанщини (директор О.М. Рудинський). Співробітниками музею була розроблена тематична структура нової експозиції, в якій п'ять перших розділів присвячувалися давньому минулому краю (Рибальченко 1996, с.63, 64).

А вже з липня 1942 р. за ініціативи окупаційної влади почалися роботи по створенню окремої археологічної виставки, яка мала важливе пропагандистське завдання — за допомогою презентації, перш за все, черняхівських старожитностей, обґрунтувати права загарбників на території, зайняті у пізньоримську добу готськими племенами. З цієї метою археологічні колекції історичного музею та фонди археологічного музею Харківського університету були зведені до будівлі педагогічного інституту, зайнятої незадовго перед тим під медичний склад (вул. Сумська, 33). Виставка відкрилася 1 листопада, причому, перший її розділ був присвячений безпосередньо давньокам'яному віку. У ніч з 14 на 15 лютого 1943 р., напередодні залишення міста німецькими окупантами, будівлю, в якій знаходилася археологічна виставка, було підпалено одразу в кількох місцях, що призвело до пожежі й загибелі експозиції.

Під час другої окупації Харкова (березень-серпень 1943 р.) була здійснена спроба організації нової виставки (в тому числі і з використанням уцілілих археологічних матеріалів) у будівлі колишньої картинної галереї (вул. Басейна, 18). Однак, до остаточного звільнення Харкові 23 серпня 1943 р., спалена археологічна виставка залишалася нерозібраною. 28 вересня цього ж року постановою РНК УРСР було відновлено діяльність музею, а вже 6 жовтня до установи повернувся І.Ф. Левицький.

Першу згадку про Мізинську колекцію в наявній сьогодні музейній документації містить «Інвентарний опис культурно-історичних цінностей і матеріалів Українського Історичного Музею в Харкові, розграбованих і знищених німецько-фашистськими загарбниками в період тимчасової окупації 1941-43 рр.». Історія створення цього документу наступна. Вже на початку 1942 р., після контрнаступу радянських військ під Москвою, на звільнених територіях стали створюватися спеціальні комісії «для обліку та документації всіх руйнувань музеїв, найбільших бібліотек, пам'яток старовини і для встановлення фактів вивозу, загибелі та псування експонатів і книг». Наприкінці цього ж року було засновано Державну Надзвичайну комісію з визначення збитків, яка очолила дану роботу. Було видано спеціальний посібник з оцінки музейних матеріалів історико-побутового та природознавчого характеру, в упорядкуванні археологічного розділу якого брали участь Б.О. Рибаків і О.П. Смирнов (Симкин 1961, с.266-288).

Після звільнення Харкова подібну комісію було створено і при історичному музеї. До її складу включили двох археологів — І.Ф. Левицького і С.А. Семенова-Зусера. Вибір кандидатур для такої роботи був цілком правомірним — це були найбільш авторитетні харківські археологи, які зуміли пережити війну (перший — в окупації, другий — в евакуації). До війни І.Ф. Левицький, як зазначалося вище, очолював відділ докласового суспільства Українського державного історичного музею, а С. А. Семенов-Зусер (з 1937 р.) — кафедру стародавньої історії та археології Харківського державного університету. Немає сумніву, що більш обізнаних про склад довоєнних археологічних колекцій харківських музеїв дослідників не було.

З поставленим завданням виконавці справилися успішно і своєчасно — за наказом директора музею № 61 від 21 липня 1944 р. їм було виплачено невелику грошову винагороду: І.Ф. Левицькому — 500 крб., С.А. Семенову-Зусеру — 300 крб. (для порівняння, ставка старшого наукового співробітника становила тоді 700 крб., завідувача відділу — 900-1000 крб.).

Археологічна частина інвентарного опису містить докладний перелік довоєнних колекцій Історичного музею та Археологічного музею Харківського університету. Під пунктом «97» у ньому значаться «крем'яні знаряддя з Мізинської стоянки» кількістю 15 екземплярів, оцінених авторами опису у 600 карбованців.

З жовтня 1943 р. І.Ф. Левицький приступив до розкопок спаленої археологічної виставки. Ці роботи тривали впродовж трьох «польових сезонів» — з 1943 по 1945 рр. Зберігся складений І.Ф. Левицьким реєстр експонатів, знайдених під час розкопок спаленої виставки. Однак у цьому реєстрі з незрозумілої причини відсутній розділ, присвячений розкопкам кімнати, в якій розміщувалися матеріали давньокам'яного віку, хоч інші розділи виставки (наприклад: кімната 4 — неоліт-трипілля, кімната 5 — бронза, кімната 6 — Греція і Скіфія, кімната 7 — готи тощо) відображені досить докладно. Тому нема ясності, чи експонувалася на археологічній виставці Мізинська колекція, але достеменно відомо, що при її створенні були широко використані матеріали Гінцівської стоянки з довоєнних розкопок І.Ф. Левицького.

На початку 1952 р. були розпочаті роботи по відновленню облікової документації з новоствореної групи зберігання «Археологія», стали заповнювати інвентарні книги. Артефакти Мізинської колекції отримали інвентарні номери №№125-176 (тобто, всього 52 предмета). Номінативний перелік їх наступний:

Нуклеус —	1 екз.
Нуклеус конічний —	1 екз.
Нуклеоподібний уламок —	1 екз.
Відщеп —	2 екз.
Відщеп пластинчастий —	1 екз.
Пластини —	10 екз.
Пластина зі скошеним ретушню кінцем —	1 екз.
Проколка —	1 екз.
Скребачка кінцева —	6 екз.
Скребачка кінцева з рівним робочим кінцем —	1 екз.

Скребачка –	1 екз.
Осколок з ретушшо –	2 екз.
Різець кутовий –	5 екз.
Різець бічний –	5 екз.
Різець бічний з підправкою –	1 екз.
Різець подвійний (бічний і кутовий) –	3 екз.
Різець –	1 екз.
Різець потрійний –	1 екз.
Різець серединний –	6 екз.
Різець серединний подвійний –	1 екз.
Різець бічний, подвійний –	1 екз.

У переліку збережено термінологію, використану в інвентарній книзі. Необхідно зауважити, що ще в травні 1951 р. І.Ф. Левицький за станом здоров'я звільнився з музею і вже наступного року пішов із життя. Інвентарну книгу, ймовірно, заповнювала Л.П. Ланде, яка не була фахівцем з археології кам'яної доби. Цікаво також, що у графі «Старі інвентарні номери» наявні значення від 6 до 270. Якщо припустити, що це доводенні інвентарні номери харківської колекції кременю з Мізіна, то стає очевидним її досить значна репрезентативність (щонайменше 270 одиниць зберігання).

Однак у тому ж 1952 р. відділ археології в Харківському історичному музеї був ліквідований, інвентарні книги по групі «Археологія» довгий час не заповнювалися.

У 1968 році відділ відтворили, але ведення старих інвентарних книг не поновлювали. Було проведено переінвентаризацію археологічних колекцій, зокрема сформовано колекційні списки й на археологічні фонди. При цьому мізинські матеріали кількісно суттєво зменшилися: у Колекційному списку №20, до якого вони увійшли, значиться лише 21 предмет, а саме:

Скребачки кінцеві –	5 екз.
Пластини –	7 екз.
Різці бічні –	8 екз.
Нуклеус кінцевий –	1 екз.

На основі цього колекційного списку у 1980 р. була заповнена нова інвентарна книга, в якій мізинські матеріали отримали відповідні колекційному списку інвентарні номери №№ Арх. 20/1-21. У наявній на сьогодні колекції ідентифіковано 20 предметів, а саме:

Ножеподібні пластини —	4 екз.
Різці —	9 екз.
Скребачки —	6 екз.
Ретушована пластина —	1 екз.

ЛІТЕРАТУРА

Грив В.І., Супруненко О.Б. Доля Михайла Рудинського // Археологія. – 1992. – № 4. – С.91-100.

Ляшко С.Н. Днепровгэсовская археологическая экспедиция 1927-1932 гг. и ее роль в развитии отечественной археологической науки // Проблемы археологии Поднiпров'я: Міжвуз. зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2003. – С.14-27.

Згаданий в переліку 1980 р. кінцевий нуклеус знайти не вдалося. Усі артефакти виготовлені з типового для мізинської стоянки кременю чорного та чорного з сірими й коричневими плямами кольору. На трьох предметах спостерігається легка димчаста патина (рис. 1, 3, 6; рис. 2, 1).

Видовжені пластинки без ретуші та явних слідів використання представлені 4 екземплярами (рис. 2, 8-11) розмірами 5,9-4,3 см в довжину та 2-1,4 см в ширину, тобто вони відносно невеликі й вузькі, як і більшість пластинок цієї пам'ятки.

Найчисленніша група знарядь мізинської стоянки — різці. В колекції Харківського історичного музею вони представлені 9 екземплярами виключно бічних форм. Більшість виготовлені на ножеподібних пластинках, дистальний кінець яких трохи навскісно зрізаний притуплюючою ретушшо. Різцевий скол нанесений з довгого краю (рис. 1, 1-3, 6, 9). Один бічний різець, виготовлений на відносно масивному відщепі, базальний кінець якого зрізаний у вигляді виїмки. З одного боку нанесено скол, який сформував робочу частину знаряддя (рис. 1, 5). Є припущення, що виїмка також могла слугувати робочим елементом. Загалом у мізинській колекції різців таких форм небагато (Шовкопляс 1965, с. 138). На одному з різців робоча ділянка сформована сколом під гострим кутом до площини пластинки (рис. 1, 7). Два знаряддя цієї групи — подвійні різці (рис. 1, 4, 8).

Друге місце за чисельністю та різноманітністю в мізинській колекції знарядь займають скребачки. У нашій добірці їх 6 екземплярів — усі кінцеві, виготовлені на пластинках. Три знаряддя дугоподібно вигнуті на дистальних кінцях пластинок (рис. 2, 1-3), два мають пряме лезо (рис. 2, 5, 6) і не утворюють окремої групи, а скоріше є модифікацією дугоподібних скребачок. Можливо, частина таких скребачок зняттям сколу з ребра була переоформлена в різці (Шовкопляс 1965, с. 152). Близька до скребачок із прямим лезом скребачка з невеликою виїмкою на робочій частині (рис. 2, 4).

Пластина зі скошеним ретушшо кінцем (рис. 2, 7), яка, до речі, була типологічно вірно визначена в інвентарній книзі 1952 р., могла слугувати заготовкою для виготовлення бічного різця.

Невелика добірка крем'яних знарядь мізинської стоянки із фондів Харківського історичного музею не змінює усталеного уявлення про пам'ятку, але ілюструє непросту долю її археологічної колекції.

Пудовкіна А.С. Науково-організаційна та практична діяльність Михайла Яковича Рудинського під час роботи у Києві (1924-1934 pp.) // Переяславіка: Наукові записки Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав». – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип.5 (7). – С.216-219.

Рибальченко Л.Л. Харківський історичний музей в період німецької окупації 1941-1943 рр. // Культура України. - Харків, 1996. – Вип.3. – С.62-71.

Симкин М.П. Советские музеи в период Великой Отечественной войны // Труды научно-исследовательского института музееведения. – М., 1961. – Вып. II. – С.176-327.

Шовкопляс И. Г. Мезинская стоянка. К истории Среднеднепровского бассейна в позднепалеолитическую эпоху. – К.:Наукова думка, 1965. – 327 с.

Яненко А.С. Музей (Кабинет) антропологии и этнологии имени В.К. Вовка (1921-1933 гг.): археологический аспект деятельности // Вопросы музееологии. – 2012. - № 1 (5). – С.124-132.

Babenko L.I., Snizhko I.A.

The assemblage of Mizyn flint tools in collections of Kharkiv History museum

The article represents the history of the currently stored in depositaries of the Kharkiv History museum assemblage of flint tools from the Mizyn site. The description of survived artefacts is also represented.

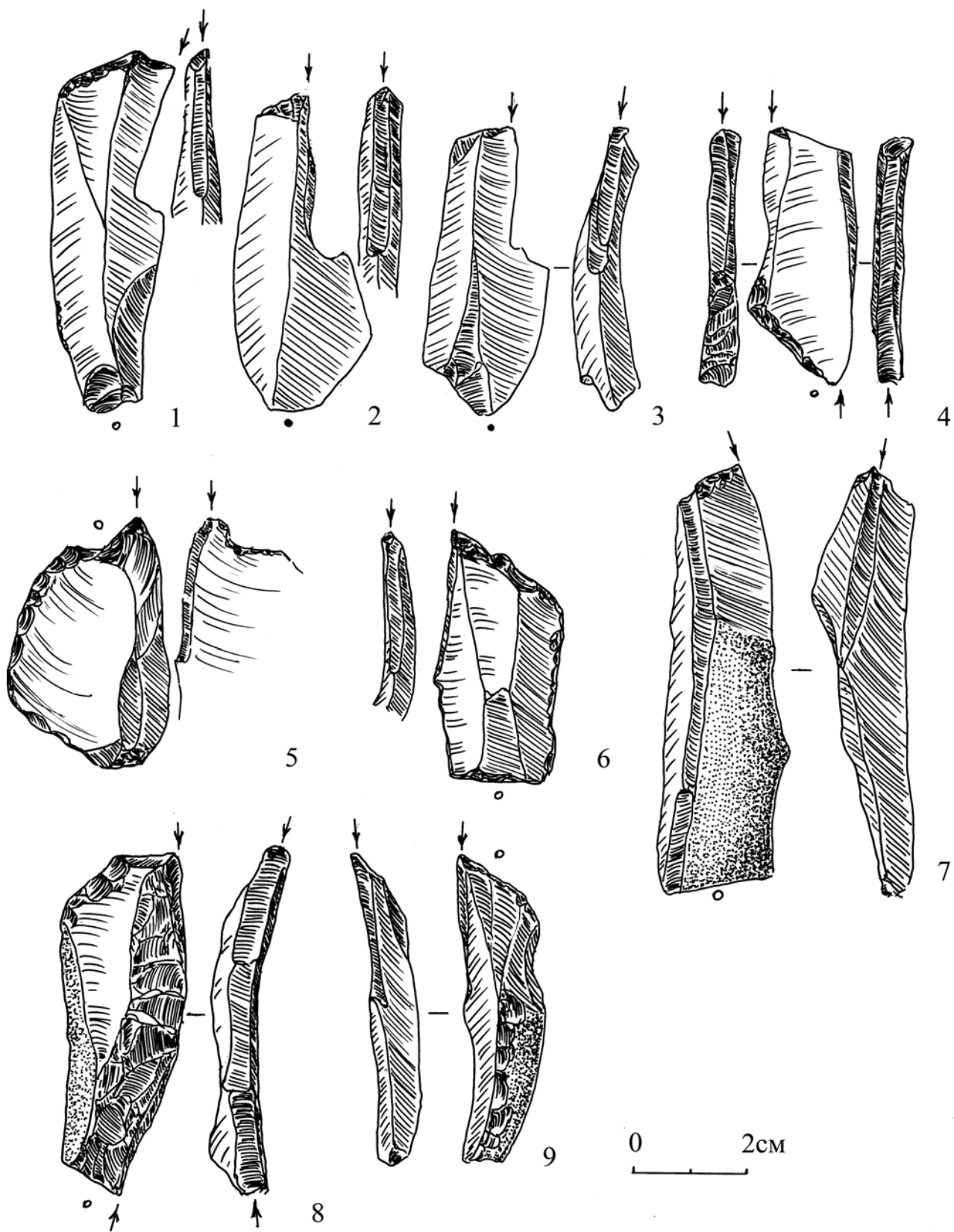

Рис. 1. Мізин. Різці.

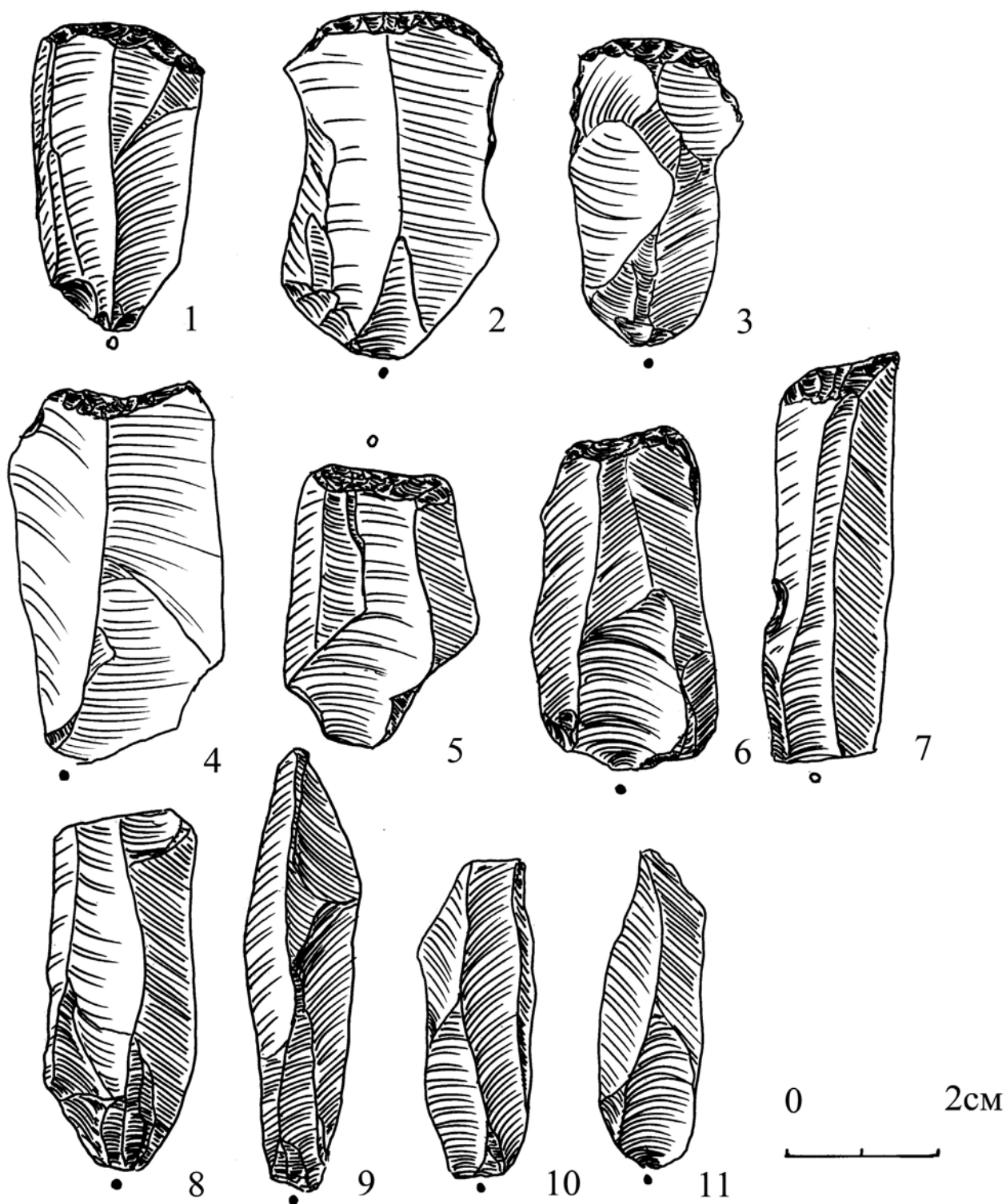

Рис. 2. Мізин. Крем'яні знаряддя.